

ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНОЇ НАПРУГИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Науково-дослідний інститут соціально-
економічного розвитку міста

НДВ соціологічних досліджень, моніторингу
та прогнозування

(Збір первинної соціологічної інформації ТОВ
«Перша рейтингова система»)

МЕТОДОЛОГІЯ

▶ **Мета:** вивчення громадської думки киян щодо чинників соціальної напруги в столиці в умовах воєнного стану

▶ **Методи дослідження :**

▶ **Онлайн опитування (Computer Assisted Web Interviewing)** з використанням нової технології RatingBot, із запрошенням респондентів до участі в опитуванні у месенджерах Telegram та Viber, на основі випадкової вибірки мобільних телефонних номерів. (Збір первинної соціологічної інформації ТОВ «Перша рейтингова система»)

Терміни: з 4 по 6 листопада 2022 року

Обсяг та характеристики вибірки: 800 респондентів у віці 18 років та старше, які постійно проживають у столиці.

Похибка вибірки: стандартні відхилення при достовірних 95% співвідношенні змінних від 0,1:0,9 до 0,5:0,5 складають 2,1-3,6%

▶ **Фокус-групові дискусії** які проводилися у період 12-13 листопада 2022 року. (Збір первинної соціологічної інформації ТОВ «Перша рейтингова система»)

ОЦІНКА КИЯНАМИ СИТУАЦІЇ В КИЄВІ зумовленою активізацією ракетних ударів РФ по критичній інфраструктурі міста після 10.10.2022

Ракетні атаки по критичній інфраструктурі столиці, які посилилися з 10 жовтня негативно позначилися на оцінках киян ситуації в столиці – спостерігається зменшення частки киян які оцінюють ситуацію як «нормальну» (з 26% до 20%) при збільшенні частки киян, які визначають її як «напружену» (з 35% до 42%).

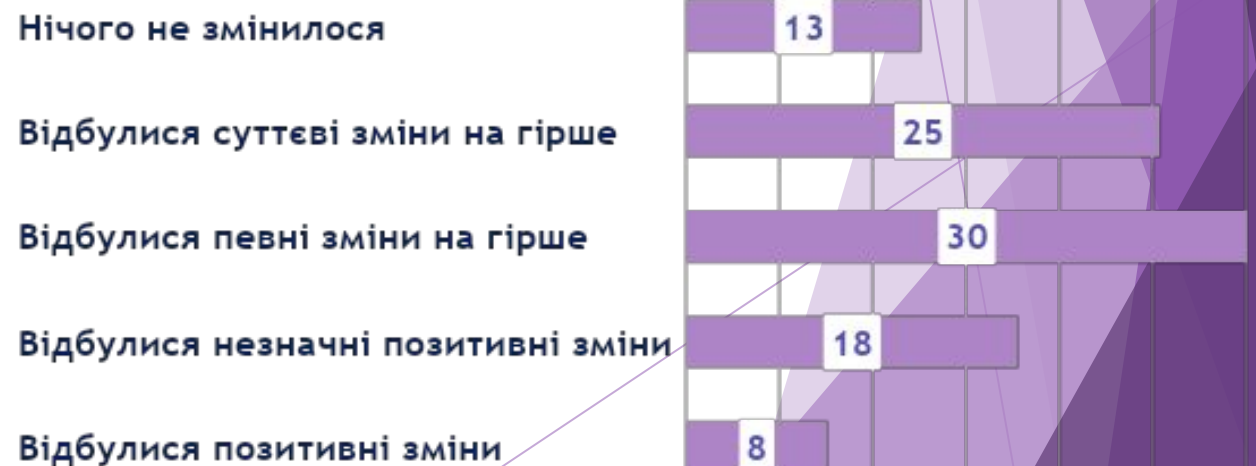
Більше половини киян (55%) вважають, що соціальний клімат в місті змінився в гіршу сторону. Вдвічі менше киян (26%) відзначають позитивні зміни соціального клімату.

Водночас, хоча настрої киян змінилися на гірше порівняно з довоєнним часом за інтенсивністю у них переважають позитивні: надія (44%), оптимізм (26%), впевненість у майбутньому (26%) проти негативних настроїв обурення (32%), відчаю (25%) та жаху (24%).

«ЯК ВИ ОЦІНЮЄТЕ СИТУАЦІЮ В КИЄВІ В ДАНИЙ МОМЕНТ?», %*

«Як змінився соціальний клімат в столиці за час військового протистояння з РФ?», %*

* Альтернатива «важко відповісти» не вказана

ДИНАМІКА ПОЗИТИВНИХ ТА НЕГАТИВНИХ НАСТРОЇВ КИЯН

«ЯК БИ ВИ ВИЗНАЧИЛИ СВОЇ ПОЧУТТЯ З ОГЛЯДУ НА ТЕ, ЩО ВІДБУВАЄТЬСЯ НАВКОЛО?»,%

РЕЙТИНГ ЗАГРОЗ ЩО НАЙБІЛЬШЕ ТУРБУЮТЬ КИЯН

Серед загроз, які викликають тривожність та непокоєння киян першу позицію посідають ракетні удари по об'єктам прийняття рішень та критичної інфраструктурі (45%) - частіше у жінок, ніж у чоловіків; друга позиція за загрозою відсутності електроенергії, тепlopостачання та водopостачання (24%) разом з хвилюванням за близьких (23%) - частіше у чоловіків, ніж у жінок.

Значно менше кияни побоюються що може повторитися лютий 2022 року, коли ворог був під Києвом (18%) - ця загроза посіла третю сходинку.

Можливість застосування ворогом ядерної або хімічної зброї переймаються 15% киян.

Так само соціально-економічні ризики війни для киян сьогодні не є особливо значущими.

Що найбільшою мірою впливає на Ваші відчуття тривожності/занепокоєності

СПРИЙНЯТТЯ ЗАГРОЗ ЩО НАЙБІЛЬШЕ ТУРБУЮТЬ КИЯН

- ▶ Відсутність укриттів та бомбосховищ знижує рівень самовідчуття безпеки і у випадку перебуванням в місті, на роботі та на шляху до роботи чи магазину.
- ▶ Щодо можливості укритися в бомбосховищі, кияни зазначають, що готові спустатися вниз до паркінгу або підвалу, йти до метро. Але, частина диспутантів не розглядає для себе таку можливість.

У меня желания куда-то идти в укрытие на данный момент нет. Я остаюсь дома (Жінка, 58-68 років).

- ▶ Оцінка своєї готовності діяти в умовах посилення ракетних ударів по об'єктах прийняття рішень та критичної інфраструктури залежить від того, в якому місці буде киянин/ка під час ударів.

Если я на рабочем нахожусь. Там я немножко не готова. Если я дома, у меня всё наготове. У меня сумка готова, в которой медикаменты, вода, одежда, короче, вещи первой необходимости: свечки, спички, фонарик, туда-сюда. Естественно, маме звоню – у неё тоже всё готово. И я на 9 баллов готова (Жінка, 45-55 років).

- ▶ Більшість киян тримають наготові найнеобхідніші речі - документи, ліки, готівку, але повністю зібраної тривожної валізки, щоб можна було одразу взяти та піти

СПРИЙНЯТТЯ ЗАГРОЗ ЩО НАЙБІЛЬШЕ ТУРБУЮТЬ КИЯН

- ▶ Містяни занепокоєні своїми обмеженими можливостями діяти в умовах загрози зникнення стільникового зв'язку/інтернету. Як варіанти поведінки розглядаються наявність карток декількох операторів мобільного зв'язку та доступ до стаціонарного телефону. Або це може біти альтернативні джерела інформації, наприклад, радіо на батареях або розмови з сусідами.

Це велика проблема. Тому що, наприклад, дуже багато фірм, компаній підв'язані під інтернет, і під все. Наприклад, той же самий банкінг, картками не зможете розрахуватися (Киянин, 31-44 років).

У меня, во-первых, пауэрбанк в случае чего. Это первое. Во-вторых, у меня тоже 2 сотовых связи: это МТС и Киевстар. Во-вторых, корсьержка есть со стационарным телефоном (Чоловік, 45-55 років). Радиоприёмник с батареями (Киянка, 45-55 років).

- ▶ Відсутність електроенергії та водопостачання легше переноситься, ніж відсутність тепlopостачання. У разі відсутності централізованого опалення учасники дискусій розглядають для себе можливість виїхати в сільську місцевість. В той же час виїзд і сільську місцевість не всіма дискутантами вважається найліпшим варіантом, адже місце проживання може бути заблоковано снігом, тому зусилля зосереджено на утеплення квартири та використанні різних засобів зігрітися всередині квартири.

Потому что я лично считаю, что если будет свет только 1 час или 2 в сутки, и не будет отопления, то хотите вы этого или нет, я считаю, что я реалист, и в городе невыносимо будет жить. И тогда придется ехать в сельскую местность. (киянин, 31-44 років).

Можлива відсутність газу гірше сприймається, ніж відсутність електроенергії та водопостачання.

Я не знаю, как готовить еду без газа (смеётся). Всё, заботы нас, мы привыкли к этому, без газа, без света.

СПРИЙНЯТТЯ ЗАГРОЗ ЩО НАЙБІЛЬШЕ ТУРБУЮТЬ КИЯН

- ▶ У випадку перебоїв з продуктами харчування люди розраховують як самі на себе, так і сподіваються на гуманітарну допомогу, також розглядають для себе варіанти звернутися по допомогу до родичів.

Потому что я помню, что в начале войны, когда магазины были закрыты, когда это. По району работала гуманитарная помощь. То есть, раздавали пайки. Поэтому, в принципе, я думаю, что не оставят людей без... (Киянин, 45-55 років).

- ▶ Більшість учасників дискусій вважає, що повторення ситуація лютого-березня, коли ворожі війська були під Києвом після наступу з Білорусі, дуже малоімовірним, тому дехто навіть не розмірковував щодо алгоритму дій в такому випадку.

Їх не пустять, тому що вже армія там стоїть. Це не та ситуація, коли була в березні, що нікого немає і вони спокійно проходять (Киянка, 58-68 років).

СПРИЙНЯТТЯ ЗАГРОЗ ЩО НАЙБІЛЬШЕ ТУРБУЮТЬ КИЯН

- ▶ **Рівень своєї готовності діяти в умовах застосування ворогом ядерної зброї учасники дискусій оцінили як низький. Люди не дуже вірять, що заходи, до яких вони можуть вдатися у протидії цій загрозі допоможуть. Здебільшого дискусанти ознайомилися з матеріалами в інтернеті, як слід діяти в такому випадку, але далеко не всі зробили якісь подальші кроки для підготовки.**

Морально я готов. Я приблизительно так читал, догадываюсь. Если кто не знает, что 3 дня первых – они самые опасные. Во-вторых, воду нельзя употреблять. Во-вторых, если попало это на улице, ты должен скинуть всю одежду, помыться (Чоловік, 45-55 років).

В принципе, алгоритм, если дома находится... Во-первых, надо принять в течении получаса хотя бы 40 капель йода. Лучше в таблетках, но если нет...как бы чтобы защитить щитовидку от радиации. Ну если дома, то заклеять вытяжку. Даже вплоть до того, что оконные рамы, и щели, очень не пропускают... (Жінка, 31-44 років).

Ну, в мене є дві таблетки калію йодиду з собою. Це доза на 4 людей. Я почула про те, що метро закривається через 7 хвилин після об'яви про те, що починається ядерна війна. Наскільки я розумію, то треба просто бігти в метро, пити калій йодид. Треба мати, ну, я хочу зібрати тривожний чемоданчик насправді з щільною одежею, яка буде повністю покривати оголені частини тіла. Для того, щоб цій пил він максимально не потрапляв на шкіру. Ще мають бути вологі серветки. Ну, до метро мені, якщо бігти, то хвилин 4 мені вистачить для того, щоб добігти (Чоловік, 18-30 років).

СПРИЙНЯТТЯ ЗАГРОЗ ЩО НАЙБІЛЬШЕ ТУРБУЮТЬ КИЯН

- ▶ Рівень підготовленості до застосування хімічної зброї навіть менший за рівень підготовленості до застосування ядерної зброї. Кияни мають недостатній рівень поінформованості щодо алгоритму дій у випадку хімічної атаки та незнанні того, які види хімічної зброї можуть бути. Також, кияни кажуть про відсутність спеціалізованих засобів захисту.

Моя обізнаність з приводу хімічної зброї, напевно, буде менше, ніж з приводу ядерної. Чомусь я хімічної не так, не стільки приділила уваги. Але в мене є респиратори дві штуки вдома. Ну, так само бігти до метро. Але обізнаності в питанні хімічної зброї нижче ніж в ядерної (Жінка, 18-30 років).

Нет специализированных средств, типа противогазов или чего-то такого (Чоловік, 31-44 років)

- ▶ Кияни назвають наступні дії, які можуть допомогти під час застосування хімічної зброї: піти до метро, мати змінний одяг, мати запас води, зачинити вікна.

У меня нет респиратора. Как оно называется, я забываю полностью. Ну, в метро тоже, наверное, побежать. Я говорю, 5-7 минут. Это то же самое, это надо три дня будет сидеть и всё. Плюс-минус. Ну, девятка, наверное. Ну, только респиратора нет. Нет, я знаю, что там респиратор, тоже сменная нужна одежда, если вдруг там что-то это. (Чоловік, 18-30 років).

ГОТОВНІСТЬ КИЯН ДІЯТИ У РАЗІ ЗАГРОЗ

За 5-ти бальною шкалою, найбільшою мірою кияни вважають що вони є готовими до таких загроз як: хвороба на коронавірус та відсутність продуктів харчування.

Помірна готовність з боку киян спостерігається по відношенню до зростання цін, повторення ситуації коли ворожі війська були наступах столиці, відсутності бомбосховищ поблизу будинку/місця роботи та неможливість отримати соціальну допомогу.

Порівняно менше адаптовані кияни діяти в умовах відсутності/втрати роботи, недоступності медичної допомоги внаслідок воєнної ситуації та до загроз пов'язаних з відсутністю електроенергії/газопостачання.

І, менш за все, кияни готові до дій у зв'язку з ракетними ударами, до зникнення стильнікового зв'язку/інтернету, а також, можливості застосування ворогом ядерної або хімічної зброї.

ОЦІНКА КИЯНАМИ ГОТОВНОСТІ ДІЯТИ НА ВИПАДОК ЗАГРОЗ

о хімічної зброї

2.3

ерез руйнацію необхідної інфраструктури

2.6

та критичної інфраструктури в місті

2.7

тачання внаслідок руйнації критичної інфраструктури

2.9

її медичної допомоги за потребою

2.9

2.9

інку/місця роботи

3

езня, коли війська РФ були під Києвом

3

я

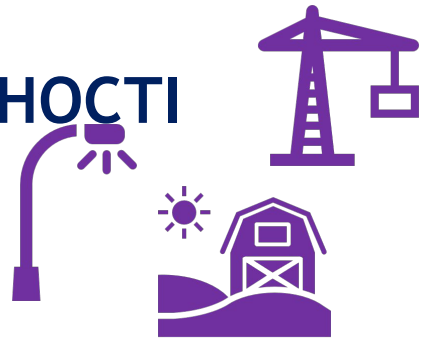
3

чування в місті взимку

3.4

3.5

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЬКОЇ ВЛАДИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

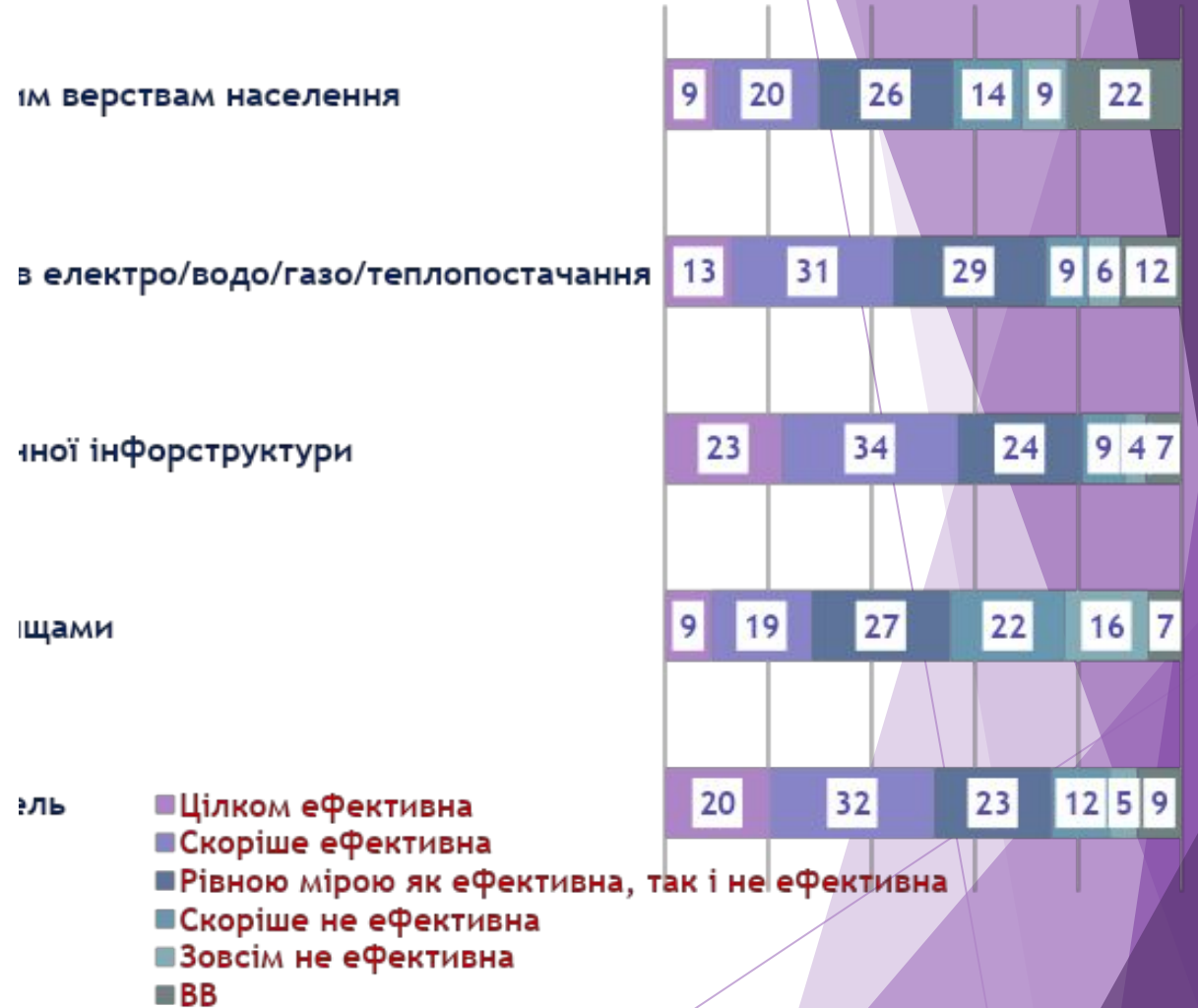
57% киян вважає що влада міста у воєнний період ефективно відновлює пошкоджені об'єкти критичної інфраструктури (23% - цілком ефективно та 34% - скоріш ефективно) та 52% киян схвально оцінює відновлення зруйнованих вибухами будівель (20% - цілком ефективно і 32% - скоріш ефективно);

Менша частка киян (44%) вважає що влада ефективно веде підготовку до можливих тривалих перебоїв електро/водо/газо/теплопостачання з яких лише 13% дали оцінку «цілком ефективно».

Менше третини киян (29%) вважає що влада якісно надає соціальну допомогу незахищеним верствам населення (9% - цілком ефективно).

На такому ж рівні (28%) кияни оцінили ефективність роботи міської влади по забезпеченню міста укриттями/бомбосховищами (9% - цілком ефективно).

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЬКОЇ ВЛАДИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД ЩОДО...

ОЦІНКА КИЯНАМИ ГОТОВНОСТІ МІСТА ТА ВІДПОВІДНИХ ІНСТИТУЦІЙ МІСТА ЗАХИСТИТИ МІСЦЯН ВІД ЗАГРОЗ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ

- ▶ **Готовність міста протистояти ракетним ударам, об'єктам прийняття рішень та критичної інфраструктури кияни оцінюють не дуже високо. Кияни довіряють військовим, але, критично оцінюють доступність бомбосховищ, де можна сховатися.**

У нас в поликлинике убежище. Я туда пыталась заглянуть. Там продохнуть негде. Люди занимают места, ставят себе там надпись, что тут моё место. Это кошмар (Жінка, 58-68 років)

- ▶ **Кияни занепокоєні постійними відключеннями електрики в місті та заявами ДТЕК щодо неспроможності надалі ремонтувати обладнання**

У них нет ресурсов. И у них компания просит зарубежных коллег, Европейский Союз, чтобы помогли с запчастями. То есть физически нет чем чинить уже. Если ещё будет удар какой-нибудь по энергетической инфраструктуре, то оно просто

- ▶ **Кияни позитивно оцінюють роботу комунальників, які оперативно усувають наслідки руйнувань**

Раніше там выкапывают яму і проводять тепло, або міняють якусь трубу, то це до году могло стояти. А зараз це роблять буквально... Я не знаю, за пару днів (Чоловік, 31-44 років).

Спасибо, достаточно оперативно, в таких условиях, стараются это всё решать (Жінка, 31-44 років).

Я думаю, що наші енергетики все таки справляються з дуже важкими проблемами (Жінка, 58-68 років).

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗАХОДІВ ІЗ ПІДВИЩЕННЯ ЗАХИЩЕНОСТІ КИЯН

Кияни максимально усвідомлюють свою залежність від знань та вмінь поведження в надзвичайних обставинах спричинених війною:

- 76% киян вважає доцільним проведення інформаційної кампанії з ознайомлення щодо заходів влади в умовах відсутності електро/водо/газо/теплопостачання (54% - дуже актуальними);
- 73% - проведення інформаційної кампанії з ознайомлення про дії в разі ядерної/хімічної атаки (52% - дуже актуальними);
- 67% - проведення тренінгів виживання в умовах тривалих перебоїв електро\водо/газо/теплопостачання (41% - дуже актуальними);
- 66% - занять з тактичної медичної підготовки (45% - дуже актуальними);
- 60% - проведення тренінгів із виживання в місті, де ведуться бойові дії (42% - дуже актуальними).

ОЦІНКА АКТУАЛЬНОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ РЯДА ЗАХОДІВ З ПІДВИЩЕННЯ ЗАХИЩЕНОСТІ КИЯН

*значення не вказано

ЗАПИТ МІСТЯН ЩОДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗАХОДІВ ІЗ ПІДВИЩЕННЯ ЗАХИЩЕНОСТІ КИЯН

- ▶ Кияни в своїй більшості не знають, як відрізняються сигнали ракетної, ядерної та хімічної загрози. Деякі люди вперше дізналися, що сповіщення про різні види загроз відрізняється. Хтось чув, що різниця в кількості гудків підряд, але яка саме кількість гудків стосується якого виду загрози, не знають, тобто розрізнити не зможуть.

Я имею представление, но точно сколько там, 2 или 3 гудка под ряд, ну то есть именно химическое или...(Чоловік, 31-44 років).

Я бачила цю інформацію, вона десь в мене. На телефоні я врят чи її знайду. Ну, і не придала такої уваги. Треба було запам'ятати, а я не зробила цього (Жінка, 58-68

- ▶ Кияни скаржаться на дефіцит інформації та переважно самі для себе знаходять інформацію щодо підвищення своєї захищеності

Я для себя информацию всю нахожу. Относительно, как действовать при химической атаки и так далее. Поэтому не могу сказать, что они не дают эту информацию (Жінка, 45-55 років).

Місто, воно не інформує. Є розумная книга Інтернет. По Интернету можно посмотреть. А так город не собирает, чтобы тебя информировать (Чоловік, 45-55 років).

ЗАПИТ МІСТЯН ЩОДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗАХОДІВ ІЗ ПІДВИЩЕННЯ ЗАХИЩЕННОСТІ КИЯН

- ▶ **Щоб відчувати себе у більшій безпеці у місті сьогодні, кияни пропонують владі реалізувати наступні заходи:**
- **підготувати метро та інші укриття для прийому людей (забезпечити водою, ліками, їжею, засобами захисту людей, біотуалетами),**
- **поінформувати людей, де саме знаходиться це сховища;**
- **прибрати парковки з мапи бомбосховищ та зробити нові бомбосховища.**

Мені б хотілося, щоб, не дай боже, щось таке і трапиться, наприклад, якщо люди спустяться до метро, а вони не всі з собою візьмуть якісь там чемоданчики чи їжу. Щоб метро було готове і в них були і аптечки, і ці респіратори, як то казали. Щоб якось могли захистити киян і тих людей, переселенців, які, наприклад, в метро придуть без нічого, напевно. Такого плану, щоб можна було так зробити (Жінка, 18-30 років).

- **забезпечити зв'язок під час відключень електроенергії**

Обеспечить средствами аварийного питания и средствами связи. Почему ретрансляторы, которые глохнут с отключением света. Потому что на аккумуляторах и дизель-генераторах сэкономили? Кто-то их украл себе в карман. Поэтому раз, выключился свет, вышка вырубилась, связи нет. Это можно обеспечить теми же генераторами, теми же аккумуляторами. Можно добиться того, чтобы хотя бы связь была. Потому что это крайне важно (Чоловік, 31-44 років).

- **та встановити потужну ППО та розробити проєкт куполу над Києвом та Україною в цілому**

ПВО в первую очередь должно быть мощное. Тогда уже это всё отпадает в принципе. Чоловік, 18-30 років).

ЗАПИТ МІСТЯН ЩОДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ КИЯН

Кияни формують запит на проведення просвітницьких заходів щодо того, які бувають сигнали тривоги і що вони означають, а також про алгоритм дій в кожному випадку, налагодження комунікації з мешканцями.

Я була в Вінниці. Кличку треба повчитися у Вінниці. Вони роблять, коли тривога, а потім в них інший сигнал коли відбій і навіть якийсь чоловік каже – відбій повітряній тривоги. Можливо, було би прикольно, якщо би в Києві теж якимось так трошки робили, можливо. І коли починається, не дай боже, ядерна, якийсь звук і коли відбій. Ну, щоб люди були в курсі. Ну, дивиться, не було зв'язку коли 31-го жовтня, я не знала навіть чи був відбій в Києві. Тому що він закінчився, дома зв'язку немає. Добре, що я живу в п'яти хвилині до метро. А якщо як Аліна, там їхати і до людей, а що, є відбій? Чтобы, может быть, не пугать народ, но информировать(Жінка, 18-30 років)

Кияни готові до різних каналів комунікації: стенди біля під'їзду, брошури в поштових скриньках; телеграм, вайбер-, смс-розсилка, інформація в Facebook та Instagram з офіційних акаунтів на кшталт Міністерства охорони здоров'я України; телебачення, радіо; в метро (на моніторах та на стінах), в маршрутках, на зупинках громадського транспорту; бігборди; в місцях скупчення людей на кшталт ринків.

Элементарные вещи хотя бы рассказывать. Не знаю, детям хотя бы на ОБЖ рассказывают. Вот это доносить, хотя бы элементарные вещи. Хотя бы 1, знаете, не знаю, на рабочих местах, может быть, организовать. Может быть, в том же Киев Цифровой как-то. Есть Интернет – это вещь хорошая. Опять же, использовать те же бигборды, какие-то схемы. Может быть, какая-то это самое или информация, донести, что, если вам нужно то-то, то-то, обратитесь туда-то по тому-то телефону(Жінка, 45-55 років)

ЗАПИТ КИЯН ЩОДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ КИЯН

- ▶ **Інформаційна кампанія з ознайомлення киян про дії в разі ядерної/хімічної атаки яка має бути легкодоступною. Джерела інформації можуть бути різними: листівки, в «Дії», окремий застосунок, реклама на телебаченні, радіо, банери в метро, на транспорті, реклама в інтернеті, в супермаркетах**
- ▶ **Заняття з тактичної медичної підготовки є вкрай актуальними.**

Еще дело в том, что можно было бы на работодателя перенести эту ответственность. У меня есть знакомые, у которых часто проводили, именно сама работа нанимала тренинг, и проводили (Чоловік, 31-44 років)

- ▶ **Необхідність трейнінгів виживання в місті в умовах тривалих перебоїв електро/водо/газо/теплопостачання**

Вот для этого и нужны уроки выживательства. Чтобы люди поняли, что от них зависит! (Чоловік, 31-44 років).

Это действительно важно. Наверное, баллов 8. Но вопрос в другом. Как будет подаваться информация? Как она будет усваиваться? Наглядно, емко, чтобы вот... Картинку человек увидел (Жінка, 31-44 років).